

разі не можуть замінити один одного. Роль держави у розвитку та здійсненні громадського контролю повинна бути підтримуючою, допоміжною. В сучасних умовах громадський контроль набуває широко впливу на український народ та в деяких мірах є більш ефективним, адже громадяни діють на благо суспільства, та загалом не є корумпованими, як більшість суб'єктів владних повноважень. Органічна взаємодія державного та громадського контролю є необхідною умовою подальшої розбудови відкритої держави та суспільства в Україні.

1. Савченко О. В. Співвідношення терміна «громадський контроль» з іншими суміжними правовими категоріями / О. В. Савченко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 77-83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdduvs_2013_3_11.pdf

2. Косінов С. А. Громадський контроль над державною владою як принцип демократії / С. А. Косінов // Юрист України. – 2012. – № 4. – С. 5-11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uy_2012_4_3.pdf.

3. Вітвіцький С. С. Державний та громадський контроль в умовах розвитку громадянського суспільства: питання взаємозв'язку та взаємообумовленості / С. С. Вітвіцький // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 88-92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_17.pdf

Сеньків Оксана Миколаївна,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Для належного функціонування певного державного чи правового явища важливим є механізм реалізації. Як правило, механізм реалізації містить велику кількість складових, проте доцільно їх поділити на блоки: інституційний, нормативний, функціональний, ідеологічний, комунікативний тощо. Серед визначених блоків практично центральне місце займає нормативний блок, тобто сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, в яких об'єктивоване певне державно-правове явище. Не виключенням є публічна звітність державних органів.

Тематикою публічної звітності, зокрема певними питаннями нормативно-правового регулювання даної форми громадського контролю займалися

такі науковці: В.Авер'янов, М.Ануфрієв, В.Бакіров, О.Бандурка, Ю.Бітяк, В.Білоус, І.Бородін, С.Братель, А.Буханевич, І.Голісніченко, В.Журавський, Р.Каложний, В.Коваленко, А.Комзюк, Я.Кондратьєв, В. Конопльов, С.Кушнір, А.Мукшименко, Л. Наливайко, Т. Наливайко, В. Олефір, Н.Оніщенко, О.Остапенко, В. Пальченкова, В.Тацій, В.Шкарупа, Х.Ярмакі та інші, але питання недосліджене повністю і потребує подальшого розгляду.

На сьогоднішній день існує розгалужена система правового регулювання громадського контролю. Але з урахуванням того, що публічна звітність є однією із вагомих форм громадського контролю, то деякі аспекти нормативних актів, що встановлюють порядок та форми здійснення громадського контролю становлять основи регулювання публічної звітності.

У першу чергу необхідно звернути увагу на Основний Закон України.

Так, стаття 3 Конституції України передбачає, що людина є найвищою цінністю. Тому, пріоритет надається реалізації прав людини над інтересами держави. Стаття 5 Конституції України є основою громадського контролю, оскільки «...єдиним джерелом влади в Україні є народ» [1]. З урахуванням цього положення народ здійснює владу, але має можливість делегувати її органам державної влади та місцевого самоврядування. У разі такого делегування, цілком виправданим є можливість здійснення контрольних-наглядових функцій, у тому числі можливість ознайомлюватися із результатами діяльності даних органів. Якщо у громадян України виникає право ознайомлюватися із певними результатами діяльності, то праву кореспондує обов'язок органів державної влади надавати такі результати, забезпечувати доступ кожного громадянина до результатів своєї діяльності. Також можна вказати, що у більшості розвинених держав одним із основних принципів діяльності влади є транспарентність, тому такий доступ до діяльності органів влади та результатів такої діяльності має бути відкритим і для нерезидентів.

Окрім Конституції України необхідно звернути увагу і на інші акти.

Кодекс адміністративного судочинства України надає право громадянам оскаржувати незаконні акти, дії та бездіяльність органів державної влади. Щодо публічної звітності, то у разі відмови надавати матеріали щодо своєї діяльності, якщо такої заборони не встановлено законом, виникає право оскаржити це в судовому порядку[2].

Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» передбачає можливість ознайомлюватися із діяльністю органів влади через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та здійснювати інші засоби громадського контролю [3].

Закон України «Про статус народного депутата України» визначає порядок звернення до народних депутатів, у тому числі в порядку особистого прийому[4].

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» регулює порядок прийому громадян посадовими особами місцевих державних адміністрацій та розгляду відповідних звернень громадян [5].

Закон України «Про Конституційний Суд України» визначає право громадян звернутися до Конституційного Суду України із заявою щодо тлумачення окремих положень Конституції України [6].

Закон України «Про звернення громадян» регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів [7].

Закон України «Про інформацію» визначає можливість доступу до різних видів інформації [8].

Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» є правовою основою для функціонування найважливішого інструментарію громадського контролю – преси в Україні, регламентуючи правовий режим її діяльності та основні права і обов'язки журналістів [9].

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених законом, та інформації, що становить суспільний інтерес [10].

Закон України «Про доступ до судових рішень» визначає порядок доступу до судових рішень з метою забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень та сприяння однаковому застосуванню законодавства. Це право забезпечується офіційним оприлюдненням судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади України [11].

Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» визначає правові засади організації і здійснення демократичного цивільного контролю над Збройними Силами України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, а також над правоохоронними органами держави [12].

Важливим є Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» [13].

Необхідно зазначити в Україні відсутній спеціальний закон, який хоча б в цілому регулював питання громадського контролю, включаючи особливості публічної звітності органів державної влади. Проте, у Верховній Раді України зареєстрований проект закону «Про громадський контроль» [14]. Він визначає правові та організаційні засади реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами, гарантованого Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює єдині принципи та процедури здійснення громадського контролю з метою відновлення довіри до держави та майбутнього розвитку суспільства.

Положення проекту поширюються на правовідносини, пов'язані зі здійсненням громадського контролю та не поширюється на правовідносини, пов'язані зі здійсненням громадського контролю та використанням інформації, право на отримання якої може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Таким чином, в Україні функціонує розгалужена система нормативно-правових актів, що регулює механізм реалізації громадського контролю за діяльністю органів державної влади. Ця система включає, передусім, Конституцію України, яка є основою регулювання публічної звітності державних органів, а також закони і підзаконні нормативно-правові акти.

Проте практично не приймаються документи, які б детально визначили особливості публічної звітності органів державної влади, встановили порядок, умови, процедури звітування, детально визначити суб'єктний склад учасників.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що, починаючи з Конституції України, практично в усіх нормативно-правових актах є норми, які гарантують право на доступ до відкритої інформації про діяльність державних органів та покладають обов'язок на органи влади реалізовувати свої повноваження відкрито і прозоро, інформувати населення про результати своєї діяльності.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141; Офіційний вісник України. — 2010. — №72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35, 35-36, 37. — Ст. 446.
3. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. - № 20. — Ст. 99.
4. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. - № 3. — Ст. 17.
5. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від від 09.04.1999 № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. - № 20. — Ст. 190.
6. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 № 422/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 49. — Ст. 272.
7. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. - № 47. — Ст. 256.
8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. - № 48. — Ст. 650.
9. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. - № 1. — Ст. 1.
10. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. - № 32. — С. 1491.
11. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV //

Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 15. - С. 585.

12. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003 № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.

13. Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади: Указ Президента від 01.08.2002 № 683/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 31. - С. 192.

14. Про громадський контроль: Проект Закону України 2737-1 від 13.05.2015// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MH00A.html.

Тарасенко Юлія Миколаївна,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ПОЗА СФЕРОЮ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ТА УКРАЇНІ

Дослідженням повноважень прокурора поза сферою кримінальної юстиції займалися такі вчені, як Л.Р. Грицаєнко, Н.А. Голова, Т.О. Дунас, Е.І. Карпова, М.В. Косюта, Н.І. Мичко, Є.Б. Мухамеджанов, Н.С. Наулік, І.В. Плахина та інші.

В даний час прийнято переносити позитивний досвід з однієї країни в іншу. Проте, рідко згадується, що ніхто із закордонних вчених та практиків не вважає ту чи іншу правову систему еталоном. Крім того, світовий досвід вказує, що важко реформувати досконало службу в стабільні часи. А ще складніше це зробити в період політичних, соціальних, економічних змін.

Актуальність дослідження даної теми також зумовлена стрімкими змінами в законодавстві України, зокрема стосовно повноважень прокурора поза сферою кримінальної юстиції. У 2014 році прокуратурою було припинено здійснення загального нагляду за додержанням і застосуванням законів, а зі вступом в силу Закону України «Про Прокуратуру» від 14.10.2014 р., змінилася категорія громадян, інтереси котрих може представляти прокурор в суді. Так, згідно зі ст.ст.23, 24 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р., прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадян України, іноземців або осіб без громадянства у окремо визначених випадках. Такими випадками є: неспроможність особи самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати пра-